

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาหลังจากพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 (“พ.ร.บ.หลักทรัพย์ฯ”) มีผลใช้บังคับ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (“สำนักงานคณะกรรมการ กลต.”) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการภายใต้อำนาจและหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ทั้งในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์และกรณีอื่น ๆ ซึ่งกำหนดเป็นความผิดไว้ใน พ.ร.บ.หลักทรัพย์ฯ กล่าวคือ

ในช่วง 3 ปีแรก ตั้งแต่ช่วงปี 2535 – 2537 สำนักงานคณะกรรมการ กลต. พบว่ามีการแสวงหาประโยชน์หรือการฉ้อฉลในตลาดหลักทรัพย์ฯ เกิดขึ้นหลายกรณี โดยราคาหลักทรัพย์จำนวนมากมีความเคลื่อนไหวเพิ่มสูงขึ้นอย่างผิดปกติโดยไม่มีปัจจัยพื้นฐานสนับสนุน หลังจากการตรวจสอบทำให้พบหลักฐานต่าง ๆ ที่สามารถกล่าวโทษเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในเรื่องการสร้างราคาหลักทรัพย์หรือการปั่นหุ้น

ต่อมาในช่วงปี 2538 – 2540 การสร้างราคาหลักทรัพย์เริ่มมีรูปแบบที่มีขึ้นเชิงและซับซ้อนมากขึ้น ในขณะที่ปี 2539 เริ่มมีสัญญาณของปัญหาทางเศรษฐกิจ ตลาดหลักทรัพย์เริ่มมีความผันผวนจากปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ดังจะเห็นได้จากการเริ่มถดถอยของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ บริษัทจดทะเบียนขนาดใหญ่บางบริษัทเริ่มมีปัญหาทางการเงินและพยายามปกปิดปัญหาดังกล่าว โดยการปกปิดข้อมูลหรือเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินไม่ตรงต่อความเป็นจริง นอกจากนี้ในช่วงนี้เริ่มมีพฤติกรรมของผู้บริหารบริษัทจดทะเบียนบางรายที่อาศัยข้อมูลภายในของบริษัทที่ยังไม่เปิดเผยต่อสาธารณชนไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว ดังนั้นในช่วงนี้นอกจากจะพบว่าการกระทำความผิดส่วนหนึ่งเป็นการสร้างราคาหลักทรัพย์แล้ว ยังพบกรณีความผิดที่เกี่ยวข้องกับบริษัทจดทะเบียนและผู้บริหารของบริษัท

ในช่วงปี 2541 – 2542 วิกฤตเศรษฐกิจได้ลุกลามและขยายตัวไปทั่วภูมิภาคเอเชีย ในช่วงนี้รูปแบบของการกระทำความผิดที่พบส่วนใหญ่เป็นกรณีที่ผู้บริหารบริษัทจดทะเบียนมีการทุจริตต่อเงินของบริษัท มีการชักย้ายเงินออกไปใช้ผิดวัตถุประสงค์หรือผิดประเภท รวมถึงนำไปใช้ในกิจการส่วนตัวเมื่อบริษัทต้องประสบปัญหาขาดสภาพคล่อง การปลอมแปลงเอกสารทางบัญชีของผู้บริหาร การปกปิดหรือเปิดเผยข้อมูลทางบัญชีไม่ครบถ้วน และผู้บริหารรวมทั้งผู้ถือหุ้นใหญ่ของบริษัทใช้

ข้อมูลภายในขายหุ้นออกไปก่อน เป็นการเอาเปรียบนักลงทุนทั่วไปซึ่งไม่มีโอกาสทราบว่าบริษัทกำลังมีปัญหา

ในช่วงปี 2543 – 2545 แม้ไม่พบสภาพการซื้อขายหลักทรัพย์ที่ปรับตัวมาในทำนองเดียวกับช่วงปี 2535 – 2539 แต่ค่อนข้างผันผวน โดยการตรวจสอบพบว่าส่วนใหญ่ไม่ใช่การสร้างราคาหลักทรัพย์แต่เป็นการเก็งกำไรของนักลงทุนจำนวนมากในหลักทรัพย์ที่ไม่มีสภาพคล่องในการซื้อขายหรือมีสภาพคล่องไม่มากนักโดยเฉพาะหุ้นที่มีข่าวลือปรากฏในหือ่งค้าหรือเว็บไซต์ ต่าง ๆ ซึ่งการซื้อขายในลักษณะดังกล่าวอาจก่อให้เกิดผลเสียหายนักลงทุนบางกลุ่มที่หลงเชื่อข่าวลือ (สำนักงานคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์, 2547 ก)

จากการตรวจสอบของคณะกรรมการ กต. ที่ผ่านมา อาจสรุปได้ว่าการกระทำความผิดส่วนใหญ่เป็นการกระทำความผิดโดยอาศัยข้อมูลทั้งที่เป็นข้อมูลภายในและภายนอก ถือได้ว่าข้อมูลมีความสำคัญมากในตลาดทุน โดยเฉพาะงบการเงินและรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนซึ่งระดมทุนจากประชาชน เปรียบเสมือนกระจกบานใหญ่ที่สะท้อนถึงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัท อีกทั้งยังเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญในการให้ผู้ลงทุนได้ใช้ติดตามว่าเงินที่ได้ลงทุนไปมีผลตอบแทนเท่าไรและได้ถูกใช้ไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่ ที่ผ่านมารายงานสรุปการดำเนินคดี ประกอบด้วยการเปรียบเทียบปรับและการกล่าวโทษผู้กระทำความผิดตาม พ.ร.บ.หลักทรัพย์ฯ ในหลายมาตราด้วยกัน งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาเฉพาะการกระทำความผิดในส่วนของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์และผู้บริหาร ในส่วนของการทุจริตในรายงานทางการเงินเนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าบริษัทจดทะเบียนที่มีพฤติกรรมดังที่กล่าวมานี้ ข้อมูลที่เปิดเผยสู่สาธารณะชนอาจมีความแตกต่างกับบริษัทจดทะเบียนที่ไม่มีพฤติกรรมดังกล่าว

หลังวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจเมื่อปี 2540 มีการศึกษาของ Rahman (1998 อ้างถึงใน สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด, 2546) พบว่า บริษัทในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังขาดการเปิดเผยข้อมูลที่เหมาะสมทำให้ผู้ใช้ข้อมูลไม่ได้รับสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้าเกี่ยวกับความล้มเหลวทางการเงิน จึงส่งผลให้ผู้ใช้ข้อมูลเกิดความหลงผิดและไม่อาจเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจได้ทันเวลา ในขณะที่ธนาคารโลกได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า การที่งบดุลและข้อมูลอื่น ๆ ของบริษัทขาดความโปร่งใสและไม่ทันเวลาทำให้ธนาคารหลายแห่งในแถบเอเชียประสบปัญหาทางการเงินและเศรษฐกิจ เนื่องจากตัดสินใจให้บริษัทกู้ยืมโดยพิจารณาที่การมีอยู่ของทรัพย์สินที่บริษัทนำมาเป็นหลักประกันมากกว่าพิจารณาที่กระแสเงินสดของบริษัท การให้กู้ยืมที่อยู่บนพื้นฐานของทรัพย์สินที่ผู้กู้มีจึงมีส่วนบิดเบือนการตัดสินใจของธนาคารและสถาบันการเงินให้ผิดพลาดได้ และเพิ่มความไม่มั่นคงให้แก่ตลาดสินทรัพย์ของประเทศอีกด้วย (Iosco, 1998 อ้างถึงใน สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด, 2546)

เกี่ยวข้องกับวิชาชีพการบัญชี คือ การล้มละลายของธุรกิจยักษ์ใหญ่ข้ามชาติหลายแห่งในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ปรากฏออกมาให้เห็น เช่น เอนรอน (ENRON) เวิลด์คอม (WORLDCOM) รวมไปถึงความไม่โปร่งใส ในงบการเงินของบริษัท ซีร็อก (XEROX) คิวเวท (QWEST) และอีกหลาย ๆ บริษัท เกี่ยวกับการตกแต่งบัญชี เพื่อให้ราคาหุ้นของบริษัทพุ่งสูงขึ้น และสร้างความมั่งคั่งให้กับฝ่ายบริหาร ได้มีหลักฐานบ่งชี้อย่างชัดเจนว่า งบการเงินของบริษัทเหล่านี้ มีความไม่ชอบมาพากล จากการปกปิดซ่อนเร้นรายการบางอย่าง โดยมีได้เปิดเผยไว้อย่างครบถ้วน การทำธุรกรรมในรายการที่เกี่ยวข้องกับการโยกย้ายหนี้สินเป็นจำนวนมาก ออกจากบัญชีและงบการเงินของบริษัทเป็นต้น จากปัญหาการล้มละลายของบริษัทเหล่านี้ทำให้เกิดผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อตลาดทุน เศรษฐกิจของประเทศและวิชาชีพบัญชี ส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น (1) ต่อตลาดทุน คือ ตลาดหลักทรัพย์หรือสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ได้ออกกฎระเบียบและมาตรการลงโทษที่เข้มงวดกับผู้ที่กระทำความผิดหรือฝ่าฝืนกฎระเบียบที่ได้กำหนดไว้ และยังรวมถึงผู้บริหารองค์กรที่ยึดหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance) โดยมีหลักการบริหารที่มีความโปร่งใสมีความรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบการทำงานได้ในทุกขั้นตอน (2) ต่อเศรษฐกิจของประเทศกล่าวคือ การที่รัฐสภาสหรัฐอเมริกาทำการปฏิรูปกฎหมายเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลสำหรับบริษัทจดทะเบียน โดยประมาณเดือนกรกฎาคม 2545 มีกฎหมายปฏิรูปชื่อว่า “Sarbanes-Oxley Act of 2002” โดยมอบหมายให้สำนักงาน กสท. หรือ U.S. SEC ในการกำหนดรายละเอียดของกฎหมายลูกบท เพื่อใช้ในการกำกับดูแล (3) ต่อวิชาชีพบัญชี ซึ่งเป็นผลกระทบที่สำคัญมากอีกประการหนึ่ง คือ ความคลอนแคลนในความเชื่อมั่นที่มีต่อระบบการรายงานทางการเงินของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีมาตรฐานการบัญชีและระบบการรายงานงบการเงินที่ดีที่สุดในโลก ส่งผลให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิชาชีพพิจารณาบทบาทและหามาตรการต่าง ๆ ที่จะช่วยเสริมสร้างให้นักลงทุนกลับมามีความเชื่อมั่นในระบบการรายงานทางการเงินอีกครั้งหนึ่ง (ภาพร เอกอรรถพร, 2545)

การทุจริตในรายงานทางการเงิน จึงเป็นประเด็นที่ทุกฝ่ายให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นผู้ใช้งบการเงินหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดย พยายามหาแนวทางในการป้องกันรวมถึงมาตรการตรวจสอบและลงโทษ ในขณะที่เป็นประเด็นที่ผู้ศึกษาและวิจัยสนใจที่จะศึกษาวิจัยอย่างแพร่หลาย ซึ่งผลการศึกษาในอดีตพบว่าข้อมูลความสามารถเป็นตัวชี้วัดการทุจริตในรายงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนได้ อย่างเช่นงานวิจัย ดังต่อไปนี้

Person (1995) พบว่า อัตราส่วนโครงสร้างทางการเงิน (Financial Leverage) สัดส่วนองค์ประกอบของสินทรัพย์ (Asset Composition) อัตราส่วนประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์เพื่อ

สร้างยอดขายและกำไรสะสม (Capital Turnover) และ ขนาดกิจการ (Firm Size) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตในรายงานทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญ

Beasley (1996) พบว่า สัดส่วนของจำนวนกรรมการบริหารที่เป็นบุคคลภายนอกมีนัยสำคัญต่อการทุจริตในรายงานทางการเงิน กล่าวคือบริษัทจดทะเบียนที่มีการทุจริตในรายงานทางการเงินจะมีสัดส่วนของคณะกรรมการบริษัทจากภายนอกน้อยกว่าบริษัทที่ไม่มีการทุจริตในรายงานทางการเงิน

Bonner, Palmrose, and Young (1998) พบว่า ประเภทของการทุจริตในรายงานทางการเงินสัมพันธ์กับการดำเนินคดีกับผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแตกต่างกัน

Dunn (2003) พบว่า บริษัทที่มีพฤติกรรมทำผิดกฎหมายมักจะเกิดขึ้นเมื่ออำนาจส่วนใหญ่ตกอยู่ในมือของบุคคลภายในทั้งที่เป็นผู้ถือหุ้นและผู้บริหาร และพบความสัมพันธ์ที่เป็นบวกระหว่างสัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหารกับการรายงานทุจริตทางการเงิน

Barsky, Catanach, and Rhoades-Catanach (2003) พบว่า ตัวแบบอัตราส่วน 2 ตัวแบบคือ Altman-Z Scores และ The Beneish Tests สามารถช่วยเจ้าหน้าที่ในการพิจารณาการเงินที่ยอมรับกันทั่วไป อีกทั้งช่วยในการวิเคราะห์สมรรถภาพของบริษัทและตรวจค้นการทุจริตในรายงานทางการเงิน และสามารถเป็นสัญญาณเตือนการทุจริตในรายงานทางการเงิน

Kaminski, Wetzel, and Guan (2004) พบว่า มีอัตราส่วนทางการเงินจำนวน 16 อัตราส่วนมีนัยสำคัญ สามารถพยากรณ์กลุ่มบริษัทที่มีการทุจริตและไม่มีการทุจริตในรายงานทางการเงิน

ความล้มเหลวจากการทุจริตในรายงานทางการเงิน การตกแต่งบัญชี การปกปิดข้อเท็จจริงของบริษัทจดทะเบียนนอกจากจะสร้างความเสียหาย และส่งผลกระทบต่อผู้ลงทุน เจ้าหน้าที่และเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของรายงานทางการเงินของประเทศด้วย สำหรับประเทศไทย แม้ว่าจะยังไม่มีกรณีศึกษาเกี่ยวกับการทุจริตในรายงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนที่มีมูลค่าความเสียหายมหาศาลอย่างประเทศสหรัฐอเมริกา แต่จากการตรวจสอบของสำนักงานคณะกรรมการ กสท. พบการกระทำผิด การทุจริตในรายงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในหลายประเด็น ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่าบริษัทที่มีการทุจริตจะมีข้อมูลเฉพาะบางรายการที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากข้อมูลของบริษัทที่ไม่มีการทุจริต ลักษณะข้อมูลสำหรับกรณีในประเทศไทยกับการวิจัยในต่างประเทศที่กล่าวมาข้างต้นมีความสอดคล้องกันหรือไม่ และผลการวิจัยเหล่านั้นจะนำมาอธิบายสถานการณ์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้หรือไม่ จึงเป็นปัญหาที่น่าสนใจ เนื่องจากประเทศไทยเป็นตลาดทุนกำลังพัฒนา สภาพความพร้อมและความเพียงพอของข้อมูลที่จะศึกษาและสภาพความแตกต่างกับประเทศพัฒนาแล้ว ไม่ว่าจะเป็น

ความเพียงพอของข้อมูลที่จะศึกษาและสภาพความแตกต่างกับประเทศพัฒนาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ตลอดจนผลประโยชน์ทางด้านภาษี ผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นความแตกต่างเหล่านี้ อาจทำให้ตัวชี้วัดสำหรับประเทศไทยอาจมีความแตกต่างจากงานวิจัยในต่างประเทศ จึงควรวิจัยเพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีเครื่องมือหรือตัวบ่งชี้สำหรับการตัดสินใจใช้งบการเงินเพื่อช่วยไม่ให้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจหรือปัญหาการล้มละลายอย่างเช่นบริษัทักษ์ใหญ่ในต่างประเทศ เนื่องจากผู้ใช้งบการเงินจะมีความระมัดระวังในการตัดสินใจใช้ข้อมูลมากยิ่งขึ้นถ้ามีตัวชี้วัดที่สามารถใช้ในการตรวจสอบเบื้องต้นได้ถึง ความน่าจะเป็นไปได้ว่า บริษัทจดทะเบียนที่ผู้ใช้งบการเงินกำลังศึกษาข้อมูลอยู่ มีแนวโน้มเกี่ยวกับการทุจริตในรายงานทางการเงิน ข้อมูลในรายงานทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน สามารถนำมาเป็นตัวชี้วัดได้หรือไม่ อย่างไร ดังนั้นงานวิจัยนี้จะศึกษาข้อมูลที่เป็นตัวบ่งชี้การทุจริตในรายงานทางการเงิน: กรณีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อระบุข้อมูลที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน ที่มีความสามารถในการเป็นตัวบ่งชี้การทุจริตในรายงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาตัวบ่งชี้การทุจริตในรายงานทางการเงินในกรณีของการทุจริตที่แตกต่างกันนั้นแตกต่างกันหรือไม่

สมมติฐานของการวิจัย

ในการศึกษาข้อมูลทางการเงินที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินที่เป็นปีเดียวกันเพื่อการจำแนกกลุ่มในปีที่มีการทุจริตมีประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินอย่างมากต่อการประกอบการตัดสินใจ เพราะว่าเมื่อข้อมูลที่เปิดเผยสู่สาธารณชน ผู้ใช้ข้อมูลจะนำไปใช้ทันทีโดยก่อนจะมีการนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจควรมีเครื่องมือในการพิจารณาเบื้องต้นถึงการทุจริตหรือไม่ทุจริตเพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดในการนำไปใช้ ในขณะที่หน่วยงานที่ตรวจสอบและลงโทษผู้กระทำผิดตาม พ.ร.บ. 2535 มีปัญหาและอุปสรรคคือกระบวนการดำเนินการคดีต้องผ่านกระบวนการจากหลายหน่วยงาน และปัญหาการตีความและการนำผู้กระทำผิดมาลงโทษ จึงทำให้ผลการตรวจสอบที่ประกาศต่อสาธารณชนใช้เวลานาน (สำนักงานคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์, 2545) ดังนั้นถ้ามีเครื่องมือที่สามารถบ่งชี้ในปีที่มีการทุจริตได้ก็จะเป็นประโยชน์และมีความสำคัญอย่างมากในตลาดทุนเนื่องจากเกี่ยวข้องโดยตรงกับนักลงทุน นักวิเคราะห์ เจ้าหนี้ ฯลฯ เพราะการตัดสินใจลงทุน การวิเคราะห์

หลักทรัพย์ การให้สินเชื่อ อาศัยข้อมูลดังกล่าวประกอบการตัดสินใจ ถ้ามีการทุจริตในรายงานทางการเงิน การตกแต่งบัญชี การปกปิดข้อเท็จจริงของบริษัทจดทะเบียนการตัดสินใจจากข้อมูลดังกล่าวอาจนำมาซึ่งความล้มเหลวของบริษัท จะสร้างความเสียหายอย่างมหาศาลต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ และผู้ใช้งบการเงิน ข้อมูลในปีเดียวกันเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญสำหรับการจำแนกประเภทข้อมูลในปีเพื่อป้องกันการทุจริตในรายงานทางการเงิน ดังนั้น เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินมีตัวบ่งชี้สำหรับข้อมูลในปีที่มีการทุจริตก่อนการประกาศผลการตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงกำหนดสมมติฐาน ดังนี้

H₁: ข้อมูลที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินจากข้อมูลปีเดียวกันเป็นปัจจัยที่มีศักยภาพในการจำแนกกลุ่มระหว่างงบการเงินที่มีการทำการทุจริตและงบการเงินที่ไม่มีการทุจริต

ตามแม่บทการบัญชี ของสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย กล่าวถึงลักษณะเชิงคุณภาพของงบการเงิน คือข้อมูลในงบการเงินจะต้องช่วยลดความเสี่ยงในการประเมินและตัดสินใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งช่วยยืนยันหรือชี้ข้อผิดพลาดของผลการประเมินที่ผ่านมาของผู้ใช้งบการเงิน ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจขึ้นอยู่กับลักษณะและความมีนัยสำคัญของข้อมูล คุณสมบัติที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ คือ ข้อมูลนั้นต้องให้ความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์หรือผลลัพธ์ในอดีตที่สามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจในอนาคต (Feedback Value) ข้อมูลให้อรรถประโยชน์ต่อการคาดคะเนเหตุการณ์หรือผลลัพธ์ในอนาคต (Predictive Value) และข้อมูลนั้นต้องทันต่อเวลา (Timeliness) จากการที่ข้อมูลทางบัญชีมีความสามารถในการเป็นสัญญาณบ่งชี้ล่วงหน้า การศึกษาในอดีตพบว่ามีการนำข้อมูลมาสร้างตัวแบบเพื่อเป็นสัญญาณเตือนหรือพยากรณ์เหตุการณ์ เช่นงานวิจัยของจินดา ชันทอง (2541) ศึกษาสัญญาณเตือนภัยที่มีต่อภาวะความล้มเหลวของบริษัทในประเทศไทยที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและสุภาพร เจริญ (2544) ศึกษาตัวแบบพยากรณ์บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่เข้าข่ายถูกเพิกถอน ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าข้อมูล 1 ปีก่อนมีการทุจริตน่าจะเป็นสัญญาณหรือตัวบ่งชี้ล่วงหน้า 1 ปีได้ จึงกำหนดสมมติฐาน

H₂: ข้อมูลที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน โดยใช้ข้อมูล 1 ก่อนการทุจริตเป็นปัจจัยที่มีศักยภาพในการจำแนกกลุ่มระหว่างงบการเงินที่มีการทำการทุจริตและงบการเงินที่ไม่มีการทุจริต

ในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่ง การทุจริตในรายงานทางการเงินเป็น 2 กรณี คือ การทุจริตในรายงานทางการเงิน (1) กรณีไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ในการเปิดเผยข้อมูล และ (2) กรณีการบอกกล่าวข้อความอันเป็นเท็จทำให้ผู้อื่นสำคัญผิดในข้อเท็จจริง ซึ่งแบ่งตามระดับความร้ายแรงและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น การทุจริตในรายงานทางการเงินทั้งสองกรณีอาจจะมีแรงจูงใจที่มาจากเหตุผลที่แตกต่างกัน เนื่องจากการ ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ในการเปิดเผยข้อมูล เช่น การไม่นำส่งงบ

การเงิน ผู้ใช้งบการเงินยังไม่ได้ข้อมูลสำหรับการตัดสินใจ ในขณะที่การบอกกล่าวข้อความอันเป็นเท็จให้ผู้ใช้งบการเงินได้รับข้อมูลสำหรับการตัดสินใจแล้ว ซึ่งผลกระทบที่มาจากการตัดสินใจจากข้อมูลที่ผิดพลาดย่อมก่อให้เกิดความเสียหายมาก จึงกำหนดสมมติฐาน

H₃: การทุจริตในรายงานทางการเงิน (1) กรณีไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ในการเปิดเผยข้อมูล กับ (2) กรณีการบอกกล่าวข้อความอันเป็นเท็จทำให้ผู้อื่นสำคัญผิดในข้อเท็จจริง ใช้ข้อมูลที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลในการจำแนกกลุ่มงบการเงินที่มีการทุจริตกับงบการเงินที่ไม่มีการทุจริตในรายงานทางการเงินแตกต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

การศึกษาข้อมูลที่เป็นตัวบ่งชี้การทุจริตในรายงานทางการเงิน: กรณีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มุ่งเน้นที่จะระบุข้อมูลทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน เพื่อใช้ในการจำแนกลักษณะของบริษัทจดทะเบียนที่มีการทุจริตในรายงานทางการเงินในกรณีการกระทำผิด พ.ร.บ. หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ในกรณีต่าง ๆ กัน ผลการวิจัยจะทำให้ทราบว่า สำหรับประเทศไทย ข้อมูลใดที่เป็นปัจจัยที่มีศักยภาพในการจำแนกกลุ่มเพื่อระบุการทุจริตในรายงานทางการเงินได้ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นจะเป็นประโยชน์ในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของบริษัทที่มีการทุจริตในรายงานทางการเงินต่อการตัดสินใจใช้ข้อมูลทางการเงินของผู้ใช้งบการเงิน ต่อการกำหนดแนวทางในการพัฒนาการกำกับดูแลและตรวจสอบ การออกมาตรฐานบัญชี และการเปิดเผยข้อมูล รวมทั้งการพัฒนางานวิจัยในตลาดทุน ซึ่งประโยชน์ต่าง ๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์รายงานทางการเงินของผู้ใช้งบการเงิน

การศึกษาข้อมูลที่เป็นตัวบ่งชี้การทุจริตในรายงานทางการเงินจะทำให้กลุ่มผู้ใช้งบการเงิน เช่น นักลงทุน ผู้ให้สินเชื่อ นักวิเคราะห์ ฯลฯ อาจใช้เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการพิจารณาประกอบการใช้งบการเงินก่อนการตัดสินใจ เนื่องจากในกระบวนการตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เวลานาน ดังนั้น ผลการวิจัยอาจพบตัวบ่งชี้ที่สามารถบ่งชี้ถึงความผิดปกติเมื่อทำการเปรียบเทียบข้อมูลงบการเงินระหว่างบริษัทจดทะเบียนก่อนทำการตัดสินใจ ของปีที่มีการทุจริตในปีที่จะทำการลงทุนการให้สินเชื่อ ให้สินเชื่อ เป็นต้น หรือในกรณีการใช้เป็นสัญญาณบ่งชี้ล่วงหน้า 1 ปี ในการใช้รายงานทางการเงินสำหรับการลงทุนระยะยาวของนักลงทุน

2. การพัฒนาการกำกับดูแลและตรวจสอบ

หน่วยงานกำกับดูแล อาจจะใช้เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยในการประเมินบริษัทจดทะเบียนเพื่อเลือกที่จะทำการตรวจสอบบริษัทจดทะเบียนที่มีลักษณะข้อมูลที่ผิดปกติ ซึ่งจะทำให้การ

ตรวจสอบเร็วขึ้นเนื่องจากเป็นเครื่องมือในการประเมินบริษัทจดทะเบียนที่มีแนวโน้มว่าจะมีการทุจริต และเป็นการลดต้นทุนในการตรวจสอบด้วยเนื่องจากอาจใช้ผลการวิจัยซึ่งเป็นลักษณะของบริษัทที่มีการทุจริตในอดีตมาบ่งชี้ ซึ่งถือเป็นเครื่องมือในการสุ่มตรวจสอบ เพื่อวางแผนการตรวจสอบ นอกจากนี้การวิจัยมุ่งเน้นที่จะศึกษาข้อมูลที่บ่งชี้การทุจริตในกรณีที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยอาจใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลที่ดีและการตรวจสอบให้ตรงกับกรณีของการทุจริตแต่ละกรณีด้วย

3. การกำหนดแนวทางในการออกมาตรฐานบัญชีและการเปิดเผยข้อมูล

วิชาชีพบัญชีถือว่ามีความสำคัญมากเนื่องจากเป็นวิชาชีพที่ให้ข้อมูลที่สำคัญสำหรับการตัดสินใจโดยเฉพาะในตลาดทุน ถ้าหากข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจเป็นข้อมูลที่ไม่โปร่งใส ไม่น่าเชื่อถือ ก็จะทำให้การตัดสินใจผิดพลาดซึ่งส่งผลกระทบในระดับเศรษฐกิจมหภาค การที่ข้อมูลทางบัญชีจะมีความโปร่งใส เชื่อถือได้ควรเกิดขึ้นตั้งแต่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี คือ ผู้บริหารของกิจการมีจริยธรรมทางธุรกิจในการนำเสนอข้อมูล โดยหน่วยงานพัฒนาวิชาชีพบัญชีถือได้ว่าจะใช้เป็นข้อมูลประกอบเพื่อกำหนดมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชีในการที่จะควบคุมการทุจริตในรายงานทางการเงิน

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ นอกจากจะเป็นหลักฐานที่แสดงถึงตัวบ่งชี้ระดับการทุจริตในรายงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และจะเป็นหลักฐานในการวิจัยในอนาคตสำหรับผู้สนใจศึกษาแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงการตระหนักถึงการใช้อยุทธศาสตร์ของข้อมูลต่อการตัดสินใจมากขึ้นและการชี้ให้เห็นว่าการตัดสินใจลงทุน ให้สินเชื่อหรือตัดสินใจใด ๆ ควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลและปัจจัยต่าง ๆ เปรียบเทียบระหว่างบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมด้วย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยในครั้งนี้ คือศึกษาข้อมูลซึ่งประกอบด้วยข้อมูลที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2540 – 2546 เพื่อการจำแนกกลุ่ม และ ระหว่างปี พ.ศ. 2539 – 2545 เพื่อเป็นตัวบ่งชี้ล่วงหน้า 1 ปี การศึกษาจะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่กระทำความผิดพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 และ กลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่ไม่กระทำความผิดพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษานี้ได้ใช้คำศัพท์เฉพาะโดยมีความหมายสำหรับใช้ในการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. บริษัทจดทะเบียนที่มีการทุจริตในรายงานทางการเงิน หมายถึง บริษัทจดทะเบียนที่ถูกดำเนินคดี เนื่องจากกระทำความผิดพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 (การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน และผลการดำเนินงาน) การทุจริตในรายงานทางการเงินสามารถเทียบเคียงการกระทำความผิดพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 (พ.ร.บ. หลักทรัพย์) ดังนี้ (อัครพงศ์ ชินประทีป, 2547)

1.1 กรณีหน้าที่ในการเปิดเผยข้อมูล

บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่ออกหลักทรัพย์ มีหน้าที่ต้องจัดทำและส่งงบการเงินและรายงานเกี่ยวกับฐานะการเงิน และผลการดำเนินการของบริษัทต่อสำนักงานกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กลต.) ตาม พ.ร.บ. หลักทรัพย์ฯ ซึ่งโดยปกติต้องประกอบด้วยงบการเงินรายไตรมาส งบการเงินประจำงวดบัญชี และรายงานประจำปี ซึ่งหากสำนักงานเห็นว่าเอกสารหรือรายงานนั้น มีข้อมูลไม่ครบถ้วนหรือมีข้อความคลุมเครือไม่ชัดเจน การไม่ส่งงบการเงินภายในเวลาที่กำหนด หรือกรณีอื่นใดที่จะมีผลกระทบต่อสิทธิประโยชน์ของผู้ถือหลักทรัพย์ หรือต่อการตัดสินใจในการลงทุน

1.2 กรณีการบอกกล่าวข้อความอันเป็นเท็จทำให้ผู้อื่นสำคัญผิดในข้อเท็จจริง

1.2.1 ในกรณีที่บริษัทจัดทำข้อมูลทางการเงินอันเป็นเท็จ หากเป็นการแพร่ข่าวอันเป็นความเท็จในสิ่งลือจอนอาจทำให้บุคคลอื่นเข้าใจว่า หลักทรัพย์ใดจะมีราคาสูงขึ้นหรือลดลง หรือ

1.2.2 ในกรณีที่บริษัทจัดทำข้อมูลทางการเงิน อันเป็นเท็จเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่มีหน้าที่นำส่งต่อสำนักงาน กลต. หรือเพื่อการอื่นใดก็ตาม อาจถือว่าเป็นการกล่าวข้อความอันเป็นเท็จหรือข้อความที่เจตนาให้ผู้อื่นสำคัญผิดในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานของบริษัท

2. การทุจริตในรายงานทางการเงิน (Fraudulent Financial Reporting) หมายถึง การแสดงจำนวนเงินหรือการเปิดเผยข้อมูลที่ผิด ๆ การละเว้นจำนวนเงินหรือการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินเพื่อที่จะทำให้ผู้ให้หลงผิด ซึ่งตามกฎหมายแพ่ง อาญา หรือทางการบริหารแล้วถือเป็นการทุจริต (วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2546)